

STANJE RURALNOG TURIZMA U RH ULOGA TRADICIJE U OBLIKOVANJU PONUDE

Andrea Vugrinović
Mr.sc. Dijana Katica
Dr.sc. Eduard Kušen

The IPA Adriatic CBC Programme is co-financed by the Instrument of Pre-Accession Assistance (IPA)

SADRŽAJ

- Ruralni turizam u Republici Hrvatskoj
- Tržišno prepoznati oblici ruralnog turizma
- Dodatna kvaliteta u oblikovanju ponude
- Uloga tradicije u oblikovanju ponude (vanjsko i unutrašnje uređenje objekata)
- Organizacija usluge – Kako organizirati 24 sata boravka gostiju
- Primjeri dobre prakse

DA LI SU UISTINU POLJOPRIVREDA I TURIZAM OSNOVNE HRVATSKE RAZVOJNE ŠANSE?

Hrvatska ima značajnu i brojnu prirodnu i socio-kulturnu resursnu osnovu za razvoj turizma u svim njezinim područjima, a ne samo u maritimnom. Ali, postavlja se pitanje da li je ona dovoljno i na pravi način iskorištena te da li postoji prava i provediva strategija razvoja ne samo turizma već i ostalih aktivnosti vezanih za održivi razvoj ruralnog prostora.

VAŽNOST RURALNOG TURIZMA

Važnost ruralnog turizma, prije svega, ogleda su u vrlo važnoj interakciji poljoprivredne proizvodnje, proizvodnje tradicionalnih proizvoda, prezentiranja tradicije, tradicijske gastronomije i turističkih usluga, jednom riječju korištenju već postojećih resursa.

Razvoj ruralnog turizma bazira se na održivom razvoju. To se ogleda u revitalizaciji već postojeće, tradicijske gradnje odnosno baštine, kojoj se daje nova namjena – ona turistička.

RURALNI TURIZAM U HRVATSKOJ

SUSTAVNO BAVLJENJE RURALNIM TURIZMOM

- ☐ 1995. pa do 1999. godine nacionalni program "Razvoj malog i srednjeg poduzetništva u turizmu s naglaskom na održivi razvoj turizma u ruralnom prostoru"
- ☐ Od 2003. MMTPR i MPŠVG
- ☐ Od 2008. MT i MPRRR
- ☐ Od 2011. MT i MP

RURALNI TURIZAM

- ☐ Potpunija obnova, valorizacija i zaštita turističkih potencijala te stvaranje **integralnog turističkog proizvoda** vezani su uz realizaciju programa revitalizacije ruralnog prostora programom razvitka i brendiranja turističke ruralne destinacije.
- ☐ **Ruralni (seoski) turizam**, osobito **turizam na seljačkim gospodarstvima**, mora se sagledavati kao bitna **sastavnica ukupnog, održivog razvitka**.

OSNOVNE PRETPOSTAVKE

- Normativne
- Organizacijske
- Edukacijske
- Razvojne
- Promidžbene
- Financijske
- Ostale pretpostavke

NORMATIVNE PRETPOSTAVKE

- Zakon o ugostiteljskoj djelatnosti
- Zakon o pružanju usluga u turizmu
- Zakon o poljoprivredi
- Pravilnik o pružanju ugostiteljskih usluga u seljačkim domaćinstvima
- 50-ak ostalih propisa

OSNOVNE DJELATNOSTI U RURALNOM TURIZMU

- ugostiteljska djelatnost (pripremanje hrane i pružanje usluga prehrane, pripremanje i usluživanje pića i napitaka i pružanje usluga smještaja te pripremanje hrane za potrošnju na drugom mjestu i opskrba tom hranom)
- turistička djelatnost (pružanje usluga u turizmu)

OBLICI PODUZETNIČKOG ORGANIZIRANJA U RURALNOM TURIZMU

- trgovačko društvo (javno društvo, društvo s ograničenom odgovornošću, dioničko društvo, gospodarsko interesno udruženje)
- obrt
- građanin (turističko seljačko gospodarstvo)

KLASIFIKACIJA DOMAĆINSTAVA (Tržišno prepoznati oblici seoskog turizma – marketinški oblici)

- ☐ TURIZAM NA SELJAČKOM GOSPODARSTVU
- ☐ RURALNA KUĆA ZA ODMOR
- ☐ RURALNI B&B (bed and breakfast – noćenje s doručkom)
- ☐ RURALNI OBITELJSKI HOTEL
- ☐ SMJEŠTAJ
- ☐ STANCIJA

POJAM SELJAČKOG DOMAĆINSTVA

Seljačko **domaćinstvo** je seljačko gospodarstvo ili obiteljsko poljoprivredno gospodarstvo upisano u Upisnik poljoprivrednih gospodarstava odnosno Upisnik šumoposjednika sukladno propisima iz nadležnosti ministarstva nadležnog za poljoprivredu koje pruža ugostiteljske i/ili turističke usluge sukladno ZUD i/ili ZPUT

VRSTE OBJEKATA

- **Vinotočje/Kušaonica** - objekt u kojem se gostima pripremaju i uslužuju vina i/ili voćna vina i/ili proizvodi od vina i/ili voćnih vina i/ili ostala alkoholna pića i/ili naresci (suhomesnati proizvodi, sirevi i slično) koji se sljubljuju s tim pićima i/ili namazi, za najviše 80 gostiju istodobno; nazivi se mogu koristiti samostalno:
  - **Vinotočje** - uslužuju se pretežito vina i/ili naresci i/ili namazi
  - **Kušaonica** - uslužuju se pretežito naresci i/ili namazi i/ili pića

VRSTE OBJEKATA

- **Izletište** - objekt u kojem se gostima pripremaju i uslužuju topla i hladna jela te pića i napici za najviše 80 gostiju istodobno
- **Soba 10/20**
- **Apartman 10/20**
- **Ruralna kuća za odmor 10/20**
- **Kamp 20/60**
- **Objekti seljačke izgradnje u ruralnom prostoru**

UGOSTITELJSKE USLUGE U SELJAČKOM DOMAĆINSTVU

- Usluge pripreme i usluživanja jela pića i napitaka
- Usluge smještaja

Usluge pripreme i usluživanja jela pića i napitaka

- **Usluge**
  - pripremanje i usluživanje toplih i hladnih jela te pića i napitaka iz pretežito vlastite proizvodnje za najviše 80 gostiju (izletnika) istodobno,
  - usluživanje (kušanje) mošta, vina, voćnih vina, drugih proizvoda od vina i voćnih vina, jakih alkoholnih i alkoholnih pića te domaćih narezaka iz vlastite proizvodnje u uređenom dijelu stambenog ili gospodarskog objekta, u zatvorenom, natkrivenom ili na otvorenom prostoru za najviše 80 gostiju (izletnika) istodobno,

Proizvodi koji se mogu usluživati

- **Proizvodi iz pretežito vlastite proizvodnje**
  - poljoprivredni proizvodi proizvedeni na seljačkom domaćinstvu koje pruža ugostiteljske usluge → vlastita proizvodnja
  - poljoprivredni proizvodi proizvedeni na drugim seljačkim gospodarstvima upisanim u Upisnik poljoprivrednih gospodarstava koje kupi seljačko domaćinstvo koje pruža ugostiteljske usluge
  - šumski proizvodi, samoniklo bilje, gljive, puževi, žabe, ribe i drugi vodeni i morski organizmi te divljač, koje član seljačkog domaćinstva ulovi, ubere ili kupi, a koji se mogu naći u prometu seljačkog domaćinstva sukladno posebnim propisima
- **Ostali proizvodi - ne moraju biti iz vlastite proizvodnje** proizvodi koji služe pripremi domaćih jela, pića i napitaka kao što su: brašno, riža, margarin, maslac, ulje, sol, svi začini, šećer, mineralna voda, čaj, kava i sl.
- Proizvodi moraju biti proizvedeni, ulovljeni, ubrani ili kupljeni u kraju gdje se nalazi seljačko domaćinstvo ili gospodarstvo → **domaći poljoprivredni proizvodi**
- Jela, pića i napici moraju biti uobičajeni za kraj u kojem je seljačko domaćinstvo → može se usluživati sve što je pripremljeno na tradicionalan način (domaća jela, pića i napici)

Usluge smještaja

- **Vrste objekata za smještaj**
  - Soba je objekt u kojemu se gostima pružaju usluge smještaja,
  - Apartman je objekt u kojem se gostima pružaju usluge smještaja, opremljen tako da gost može sam pripremati i konzumirati hranu
  - Ruralna kuća za odmor je objekt u kojem se gostima pružaju usluge smještaja i korištenja okućnice u ruralnom okruženju, opremljena tako da gost sam može pripremati i konzumirati hranu
  - Kamp je objekt u kojem se gostima pružaju usluge kampiranja (smještaja na uređenom prostoru na otvorenom - na kamp mjestu i/ili kamp parceli), uz korištenje pokretne opreme za kampiranje, vlastite ili iznajmljene od pružatelja usluga: vreća za spavanje, šatora, kamp prikolica (kamp kućica, karavana), autodomova (kampera), stolova, stolica i slično
- seljačko domaćinstvo koje pruža ugostiteljske usluge na dodatnoj-višoj razini od minimalno propisanih ovog članka može zatražiti razvrstavanje u istoimene vrste **s oznakom kvalitete (IQ)**

...

- U vrstama u kojima se pruža usluga smještaja može se pružati usluga smještaja i u **objektima seljačke izgradnje u ruralnom prostoru** koji mogu biti u sklopu seljačkog domaćinstva ili izvan seljačkog domaćinstva (izdvojeno iz kruga objekata seljačkog domaćinstva), a nalaze se u funkciji poljoprivredne proizvodnje seljačkog domaćinstva (npr. katun, kažun, pastirska koliba, planinska koliba, ribarska koliba, vinogradarska koliba, štagalj i drugo). U tom objektu gosti mogu sami na svoj način i svoju odgovornost pripremati i konzumirati hranu, pića i napitke

...

- **Najveći broj gostiju** prema vrsti objekta
  - u sobi, apartmanu, ruralnoj kući za odmor do najviše 10 soba, odnosno za 20 gostiju istodobno
  - u kampu s najviše 20 smještajnih jedinica, odnosno za 60 gostiju istodobno
  - Usluge se mogu istodobno pružati u sobama, apartmanima i ruralnim kućama za odmor i kampovima do ukupno predviđenog broja gostiju (80 gostiju)
- Gostima mora biti omogućeno korištenje usluge prehrane, točenja pića i napitaka (doručak ili polupansion ili puni pansion)

Ostale ugostiteljske usluge u seljačkom turizmu

- Osim na seljačkim domaćinstvima ugostiteljske usluge koje su u skladu s vrijednostima i nasljeđem hrvatske tradicije i životom na selu, mogu se pružati i u ugostiteljskim objektima vrste: konoba, klet, gostiona, ruralni hotel.....
- Usluge koje se pružaju u tim objektima, način i uvjeti njihova pružanja te izgled i opremljenost tih objekata, uređeni su propisima o ugostiteljskoj djelatnosti

TURISTIČKE USLUGE NA SELJAČKOM GOSPODARSTVU

- usluge odmora i rekreacije
- usluge izleta

Usluge odmora i rekreacije

- poljoprivredne, šumarske, športsko-rekreativne, edukativne i sl. aktivnosti vezane uz seljačko gospodarstvo, npr.
  - sudjelovanje u poljoprivrednim aktivnostima: berba voća i povrća, ubiranje ljetine i sl.,
  - lov i ribolov,
  - vožnja kočijom, čamcem, biciklom, jahanje, pješačenje i sl.
  - iznajmljivanje sredstava, pribora i opreme za te aktivnosti,
  - provođenje programa kreativnih i edukativnih radionica vezanih za poljoprivredu, tradicijske obrte i sl.,
  - prezentacija poljoprivrednoga gospodarstva te prirodnih i kulturnih vrijednosti u okviru istog,
  - posjete registriranim privatnim etnozбирkama i sl.
- najviše 80 turista istodobno
- obveze
  - objaviti uvjete, sadržaj i cijenu svake usluge i pridržavati ih se
  - za svaku uslugu izdati račun, kartu ili potvrdu i čuvati kopije 3 godine
  - postupati s povećanom pažnjom prema pravilima struke i običajima

Usluge izleta

- samo za goste koji koriste usluge smještaja
- najviše 50 turista istodobno
- uvjeti za organiziranje izleta
  - koristiti prijevozna sredstva u kojima su putnici **osigurani** od posljedica nesretnog slučaja a prtljaga od gubitka i oštećenja
  - koristiti ugostiteljske objekte u kojima su korisnici **osigurani** od posljedica nesretnog slučaja
  - prijevoz obavljati sukladno propisima koji uređuju prijevoz putnika
  - za svaku grupu od 15 putnika koristiti **turističkog pratitelja**
  - za razgled turističkih cjelina (lokaliteta) koristiti **turističkog vodiča**
  - za svaki izlet **izdati program, prospekt ili katalog** – sadržaj
    - cijena, predujam te broj i iznos obroka otplate ostatka cijene
    - putovanja
    - odredište
    - podaci o prijevoznom sredstvu, ugostiteljskom objektu ...
    - broj dnevnih obroka
    - plan putovanja
    - uvjeti za putnika (vize, cijepljenje...) i najmanji broj putnika

DODATNA KVALITETA U OBLIKOVANJU PONUDE

- KOMFOR SMJEŠTAJA
- GASTRO DOŽIVLJAJ
- OČUVANA AUTENTIČNOST RURALNE BAŠTINE
- MOGUĆNOST AKTIVNOG ODMORA I DOŽIVLJAJA TRADICIJE

RURALNI TURIZAM U EUROPSKIM ZEMLJAMA

- ▣ 600.000-1.000.000 SMJEŠTAJNIH JEDINICA
- ▣ 6-12. MIL. POSTELJA
- ▣ 1,5-3 MIL. ZAPOSLENIH
- ▣ 45-80 EUR DNEVNA POTROŠNJA

RURALNI TURIZAM U EUROPSKIM ZEMLJAMA

- ▣ Italija – 7000 objekata / 100 000 postelja
- ▣ Austrija – 15500 gospodarstava / 170 000 postelja
- ▣ Mađarska 15500 postelja
- ▣ Bavarska 7000 pružatelja /90000 postelja
- ▣ Francuska 55000 pružatelja
- ▣ Slovenija 567 turistične kmetije / 3054 postelje

ULOGA TRADICIJE U OBLIKOVANJU PONUDE

ODNOS TRADICIONALNOG I SUVREMENOG NA SELJAČKOM GOSPODARSTVU

- SUVREMENA SELJAČKA GOSPODARSTVA
  - SUVREMENA POLJOPRIVREDNA PROIZVODNJA
  - GOSPODARSKI OBJEKTI I GOSPODARSKO DVORIŠTE PODREĐENI SUVREMENOJ POLJOPRIVREDNOJ PROIZVODNJI
  - OBJEKT ZA STANOVANJE I NJEGOV OKOLIŠ NALIKUJU NOVOJ PRIGRADSKOJ ARHITEKTURI I HORIKULTURI
- PRIJELAZNA SELJAČKA GOSPODARSTVA
  - SUVREMENI STAMBENI DIO S TRADICIJSKIM GOSPODARSKIM DIJELOM
  - ILI OBRNUTO
- TRADICIJSKO SELJAČKO GOSPODARSTVO
  - TRADICIJSKA POLJOPRIVREDNA PROIZVODNJA
  - TRADICIJSKI GOSPODARSKI OBJEKTI, DVORIŠTE I OKUĆNICA
  - TRADICIJSKI STAMBENI OBJEKT S OKOLIŠEM

TRADICIJSKE SASTAVNICE TURISTIČKE PONUDE NA SELU (KULTURA ŽIVOTA I RADA)

- TRADICIJSKI KULTURNI PEJZAŽ
- TRADICIJSKO UREĐENJE SELA
- TRADICIJSKI VRT
- TRADICIJSKA ARHITEKTURA
- TRADICIJSKI INTERIJER
- TRADICIJSKA NEMATERIJALNA BAŠTINA

OČEKIVANA TRADICIJSKA OBILJEŽJA UREĐENJA SELA I CJELOKUPNOG RURALNOG PROSTORA

SUDIONICI TURIZMA NA SELJAČKIM GOSPODARSTVIMA PA I SUDIONICI CJELOKUPNOG RURALNOG TURIZMA OČEKUJU DA SE TRADICIJSKE SASTAVNICE SELA OPTIMALNO NJEGUJU U CJELOKUPNOJ TURISTIČKOJ PONUDI RURALNOG (SEOSKOG) PROSTORA, KOD:

- ODRŽAVANJA TRADICIJSKE ARHITEKTURE I SEOSKIH CJELINA
- REKONSTRUKCIJE I OBNOVE TRADICIJSKE ARHITEKTURE I SEOSKIH CJELINA
- KOD IZGRADNJE NOVIH OBJEKATA ILI DIJELOVA SELA

OČEKIVANA TRADICIJSKA OBILJEŽJA TURISTIČKOG SELJAČKOG GOSPODARSTVA

- REGIONALNE ZNAČAJKE RURALNE ARHITEKTURE
- TRADICIJSKO OPREMANJE UNUTARNJIH PROSTORA
- TRADICIJSKA (ORGANSKO-BIOLOŠKA /"EKOLOŠKA") POLJOPRIVREDA
- REGIONALNA GASTRONOMIJA I ENOGASTRONOMIJA

REGIONALNE ZNAČAJKE RURALNE ARHITEKTURE

REGIONALNE ARHITEKTONSKE ZNAČAJKE

RAZNOBKOST TRADICIJSKE RURALNE ARHITEKTURE TEMELJI SE NA ZNAČAJKAMA REGIJA U KOJIMA JE NASTALA, OSOBITO NA:

- KLIMI I MIKROKLIMI
- RELJEFU
- GRADI I SVOJSTVIMA TERENA
- BILJNOM POKROVU
- DOSTUPNOM GRAĐEVNOM MATERIJALU
- GOSPODARSKOJ ORGANIZACIJI PROSTORA
- TIPOLOGIJI ORGANIZACIJE NASELJA, KUĆA, DVORIŠTA I OKUĆNICA
- KULTURNIM I POVIJESNIM UTJECAJIMA
- VAŽEĆIM PROPISIMA
- DRUGIM UVJETIMA

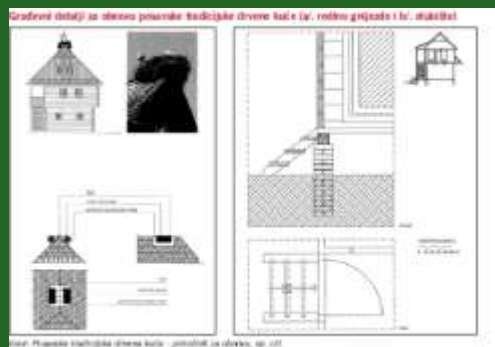
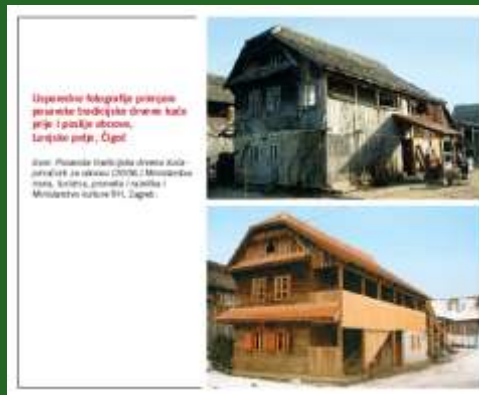
OSNOVNA REGIONALNA TIPOLOGIJA HRVATSKE RURALNE ARHITEKTURE (ARH. D. SALOPEK)

- JADRANSKA OBALA
- OD VELEBITA DO PANONIJE
- DOLINA KUPE
- SREDNJOPOSAVSKI BAZEN
- PANONIJA

TRADICIJSKA ARHITEKTURA

- NA RAVNIČARSKOM PROSTORU
  - GRADNJA UZ CESTU
  - ZBIJENA NASELJA
  - GRAĐEVNE PARCELE RELATIVNO PRAVLINOG OBLIKA
  - GRAĐEVNI MATERIJAL
    - HRASTOVO DRVO
    - MALOGRADSKKE KUĆE - OPEKA, KAMEN
  - DRVENE KUĆE – ČEŠČE KATNICE

TRADICIJSKA ARHITEKTURA

- NA BRDSKOM PROSTORU
  - RAŠTRKANA NASELJA U VEĆE ILI MANJE ZASEOKE, SMJEŠTENE NA HRPTOVIMA BRDA
  - IZNIMNO ZBIJENI DIJELOVI NASELJA UZ CRKVU I ŠKOLU TE NA POSEBNO POGODNIM MJESTIMA
  - RAZNOLIKA ORGANIZACIJA GRAĐEVINSKIH PARCELA –SLIKOVITA MORFOLOGIJA
  - GRAĐEVNI MATERIJAL
    - DRVO – OBLIJEPLJENO GLINOM S PLIEVOM – GORNJI DIJELOVI, A DONJI DIJELOVI (PODRUMI) OD KAMENA
    - KAMEN I OPEKA U SLUČAJEVIMA IZGRADNJE MALOGRADSKIH KUĆA.

OPTIMALNO KORIŠTENJE REGIONALNIH ZNAČAJKI RURALNE ARHITEKTURE

POTREBNE PREDRADNJE, FAZNO:

- PROCJENA PROGRAMSKE PODOBNOSTI SELJAČKOG GOSPODARSTVA ZA TURISTIČKO KORIŠTENJE
- "SNIMANJE" POSTOJEĆEG STANJA SELJAČKOG GOSPODARSTVA:
  - OBJEKTI
  - DVORIŠTE
  - VRT
- UTVRĐIVANJE TRADICIJSKE KOMPONENTE U POSTOJEĆEM STANJU SELJAČKOG GOSPODARSTVA
- PROCJENA MOGUĆNOSTI ZA TRADICIJSKO "OBOGAĆIVANJE" POSTOJEĆEG GOSPODARSTVA TIJEKOM NJEGOVA UREĐENJA.

DOBAR NACRT JE POLA USPIJEHA KAKO DOĆI DO NJEGA?

STARO NE MORA UVIJEK BITI I ZASTARJELO

- STRUČNI IZVRŠITELJ: ODABRANI ARHITEKT
  - SPECIJALIST ZA RURALNU ARHITEKTURU
  - DA IMA REFERENCE U TAKVIM POSLOVIMA
- DOBRA ISKUSTVA
  - ISTRA – 5 OVLAŠTENIH ARHITEKATA JE PROŠLO PROVJERU I IMENOVANJE ZA OVU VRSTU PROJEKTA
  - SLOVENIJA – BOGATA LITERATURA I DOSTA SPECIJALISTA
- INVESTITOR
  - MORA IMATI MINIMUM ZNANJA O OVOJ TEMATICI
  - MORA IZ EKONOMSKIH RAZLOGA INZISTIRATI NA PRIMJENI NAČELA O TRADICIJSKOJ ATRAKTIVNOSTI TURISTIČKOG SELJAČKOG GOSPODARSTVA.

TRADICIJSKO OPREMANJE UNUTARNJIH PROSTORA

VAŽNOST UREĐENJA UNUTARNJIH PROSTORA ZA GOSTE

UREĐENJE INTERIJERA U TURISTIČKO-UGOSTITELJSKIM OBJEKTIMA OD POSEBNE JE VAŽNOSTI, JER:

- GOSTI VELIKI DIO SVOGA ODMORA PROVODE U ZATVORENOM PROSTORU
  - SPAVANJE
  - KONZUMIRANJE HRANE
  - DRUŠTVENI ŽIVOT
  - OPUŠTANJE
  - LOŠE VRIJEME
- GOSTI SE MOGU USREDOTOČITI NA DETALJE
  - PROMATRANJE
  - FUNKCIONALNO KORIŠTENJE
  - PROMJENE U INTERIJERU SU DALEKO BRŽE, JEDNOSTAVNIJE I JEFTINJE OD ONIH NA KUĆI

TRADICIJSKE SASTAVNICE UREĐENJA RURALNIH INTERIJERA

- POKUĆSTVO – PRIMJERENO REGIONALNIM ZNAČAJKAMA KUĆE I "TEHNOLOGIJ" ŽIVOTA I MATERIJALNOG STATUSA SELJAČKE OBITELJI
- UREĐAJI – VEZANI UZ POSEBNE AKTIVNOSTI: PEČENJE KRUHA (KRUŠNA PEĆ), MLJEVENJE ŽITA (ŽRVANJ), OBRADU LANA (KOLOVRAT, TKALAČKI STAN) I SLIČNO
- POSTELJINA I ZAVJESE – NAGLASAK NA DEKORATIVNI ASPEKT
- SVJETILJKE I SATOVI
- SLIKE, SKULPTURE I DEKORACIJE
- SVETE TEME
- OBITELJSKE TEME
- NEUTRALNE DEKORATIVNE TEME
- PODNE, ZIDNE I STROPNE OBLOGE (DRVENE I TEKSTILNE) TE PREMAZI STOLARIJE, ZIDOVA I STROPOVA.

POKUĆSTVO

- IZRAĐIVALI SU GA MAJSTORI STARIH ZANATA
- U DETALJIMA JE MOGLO NOSITI REGIONALNA OBILJEŽJA, OSOBITO GLEDE RELJEFNIH ILI KOLORISTIČKIH UKRASA
- UZ KREVET, ORMAR, STOL I STOLICE RAVNOPRAVNE SU BILE KLUPE I ŠKRINJE.
- OSNOVNI MATERIJAL JE BILO DRVO PRIRODNE BOJE
- POSEBNU SKUPINU NAMJEŠTAJA U GLAVNOJ PROSTORIJI ČINIO JE STOL ZA BLAGOVANJE I DRUŽENJE S KUTNOM KLUPOM IZNAD KOJE JE SMJEŠTAVAN SREDIŠNJI SKUP SLIKA, SKULPTURA I DRUGIH IZLOŽAKA S RASPELOM U SREDINI.

UREĐAJI

- U HLADNIJIM PODRUČJIMA PEĆ JE U KUĆI BILA SREDIŠNJI UREĐAJ
- KRUŠNA PEĆ U ZATVORENOM PROSTORU (LOŽIŠTE U KUHINJI, TIJELO OBLOŽENO LONČARSKIM ILI KERAMIČKIM PLOČICAMA U GLAVNOJ PROSTORIJI) S DRVENIM KLUPAMA UOKOLO
- U PRIMORSKIM PODRUČJIMA KAO IZVOR TOPLINE SLUŽIO JE KAMIN
- ŽRVANJ JE U PRAVILU BIO SMJEŠTEN U SPOREDNIM PROSTORIJAMA
- UREĐAJI ZA PREDENJE I TKANJE LANA I VUNE ČESTO SU BILI SASTVNI DIO INTERIJERA GLAVNE PROSTORIJE SELJAČKE KUĆE

POSTELJINA I ZAVJESE

- POKRIVAČ KREVETA, S EVENTUALNIM JASTUČIČEM, SASTAVNI JE DIO UNUTARNJEG UREĐENJA TE UVIJEK NASTOJI ISPUNITI I SVOJU DEKORATIVNU FUNKCIJU (IZBOR MATERIJALA, DESENA I APLIKACIJA).
- U TRADICIJSKOM STANOVANJU ZAVJESE SU IMALE NAGLAŠENU DEKORATIVNU FUNKCIJU, KOJA SE JE NAJČEŠĆE IZRAŽAVALA TEKSTILNIM DEKORATIVNIM TEHNIKAMA POGlavITO PUTE M ČIPAKA.
- ZIDNE KUHINJSKE KRPE I DANAS PLIJENE NAIVNOŠĆU SVOGA TEKSTA I CRTEŽA TE SU U POSLEDNJE VRIJEME PREDMET MNOGOBROJNIH ETNOGRAFSKIH IZLOŽBI.
- KOMADI TEKSTILA, S NAGLASKOM NA ČIPKE, KORIŠTENI SU KAO PODMETAČI POSUDAMA ILI KAO DEKORATIVNI ZAVRŠCI NA POLICAMA.

SVJETILJKE I SATOVI

- PETROLEJSKE SVJETILJKE S RAZLIČITIM SJENILIMA, U SIROTNINSKOJ I GOSPODSKOJ VERZIJ, TE RAZLIČITI SVJEĆNJACI DANAS SU OSTALI IZVAN STVARNE UPORABE TE SU SVEDENI NA IZLOŽBENI PREDLOŽAK.
- PREKO STOTINU GODINA STARI ZIDNI SATOVI POSTALI SU TRAŽENA ROBA I POŽELJNA DEKORACIJA, BEZ OZBILJNE UPORABNE VRIJEDNOSTI. TRŽIŠTE JE PREPLAVLJENO NJIHOVIM REPLIKAMA OD PLASTIKE.
- UPRAVO SE KOD OVA DVA ELEMENTA TRADICIJSKOG RURALNOG INTERIJERA NAJČEŠĆE SUSREĆEMO S MOGUĆIM UČINKOM KIČA.

SLIKE, SKULPTURE I DEKORACIJE

- RASPELO, JEFTINE REPRODUKCIJE, U PRAVILU BEZVRIJEDNIH ORIGINALA (SRCE ISUSOVO, SRCE MARIJINO, DRUGI SVECI, SVETIŠTA), UOKVIRENA OSOBNA UVJERENJA ČLANOVA OBITELJI O PRVOJ SVETOJ PRIČESTI, RAZLIČITI PREDMETI KUPljeni NA HODOČAŠĆIMA I SLIČNO, ČINE OSNOVICU SVETAČKIH TEMA NA ZIDOVIMA GLAVNE PROSTORIJE I SPAVAĆE SOBE.
- FOTOGRAFIJE UGLAVNOM PREMINULIH PREDAKA, FOTOGRAFIJE S VIENČANJA, FOTOGRAFIJE U VOJNOJ ILI VATROGASNOJ UNIFORMI TE FOTOGRAFIJE PRIJATELJA OBITELJI I POSIEČIVANIH MJESTA, PREDSTAVLJAJU DRUGU SKUPINU VIZUALNIH INFORMACIJA.
- UOKVIRENE ČIPKE, GOBLANI ILI DRUGI RUČNI RADOVI,
- RAZLIČITI PREDMETI

OBLOGE I PREMAZI

- DRVOM SU NAJČEŠĆE OBLOŽENI PODOVI, STROPOVI I PREGRADNE STIJENE
- TEPISI NA PODOVIMA ODAJU REGIONALNU PREPOZNTALJIVOST
- OPEKARSKI PROIZDI, KAMEN PA I NABIJENA ZEMLJA ČESTO SU BILI ZAVRŠNA GRADA PODA
- OŽBUKANI ZIDOVI I STROPOVI, U PRAVILU SU "BIJELJENI" VAPNOM
- PONEKAD SU ZIDOVI ZAVRŠNO I KOLORISTIČKI OBRADENI
- POSEBNU TEMU PREDSTAVLJA BOJA KOJOM JE LIČENA GRAĐEVNA STOLARIJA – PRIMJERICE, ZELENA BOJA PROZORA I VRATA U SJEVEROISTOČNIM DIJELOVIMA HRVATSKE BILA JE SVOJSTVENA PRIPADNICIMA MAĐARSKE MANJINE, A U DALMACIJI JE OZNAČAVALA MEDITERANSKU PRIPADNOST.
- U NEKIM DIJELOVIMA HRVATSKE NAILAZIMO NA BOGATO RELJEFNO I KOLORISTIČKO UREŠAVANJE PROZORA I VRATA NA OBJEKTIMA TRADICIJSKE ARHITEKTURE, NA GRANICI INTERIJERA I EKSTERIJERA.

HRVATSKI TRADICIJSKI VRT

- HRVATSKI TURISTIČKI VRT JE U DONJOJ STUBICI (MARIJA KRUŠELJ) DVADESETAK GODINA ZNANSTVENA, STRUČNA, PRAKTIČNA I MANIFESTACIJSKA TEMA.
- PODSJEĆA NAS NA POTPUNO ZANEMARENE SASTAVNICE TRADICIJSKOG VRTA, KOJE SU POD NALETOM NEPRIMJERENOG UREĐENJA I OZELENJAVANJA SELJAČKIH OKUĆNICA GOTOVO IŠČEZLE.
- UOČENE SU ZNATNE REGIONALNE RAZLIKE KOD HRVATSKOG TRADICIJSKOG VRTA, ŠTO MU SAMO DAJE VEĆU VRIJEDNOST S TURISTIČKOG ASPEKTA.
- U VEĆINI HRVATSKIH REGIJA TEK SE OČEKUJU ISTRAŽIVANJA OVOG TRADICIJSKOG FENOMENA, ČEMU BI TURIZAM TREBAO SAMO PRIPOMOĆI.
- PITANJE JE DA LI JE HVALEVRIJEDNA AKCIJA HTZ-a "VIŠE CVIJEĆA – MANJE SMEĆA", DOVOLJNO VODILA RAČUNA O TRADICIJI.

ŠTO JE TO TRADICIJSKI VRT?

- U UŽEM SMISLU, TRADICIJSKI VRT JE OGRAĐENI DIO POLJOPRIVREDNOG ZEMLJIŠTA KOJI SLUŽI POGlavITO ZA UZGOJ POVRĆA.
- U ŠIREM SMISLU, TRADICIJSKI VRT OBUHVAĆA CJELOKUPNI ZELENI OKOLIŠ OKO STAMBENOG DIJELA SELJAČKOG GOSPODARSTVA
  - PREDVRT – ZELENA POVRŠINA IZMEĐU CESTE I KUĆE, UGLAVNOM SLUŽI U DEKORATIVNE SVRHE S MOGUĆIM UTILITARNIM ELEMENTIMA:
    - CVIJEĆE
    - VOĆKE
    - BRAJDE (LOZA)
  - ZELENI DIJELOVI STAMBENOG DVORIŠTA
    - CVIJEĆE
    - VOĆKE
    - LOZA
    - EVENTUALNO LIPA OD OSTALIH STABALA (ZBOG ČAJA I HLADA)
  - VOĆNJAK I POJEDINE VOĆKE
  - LONČANICE NA PROZORIMA, STEPENICAMA, BALKONIMA I TERASAMA.

TRADICIJSKI VRT U TURISTIČKOJ PONUDI

- PRIKUPLJATI PODATKE O REGIONALNIM ZNAČAJKAMA TRADICIJSKOG VRTA
- U MEĐUVREMENU SE PRIDRŽAVATI PRAVILA DA ZELENO OKRUŽENJE OBJEKTA NA TURISTIČKOM SELJAČKOM GOSPODARSTVU NE SMIJE:
  - IMATI JALOVIH STABALA, OSOBITO NE EGZOTA (TUJE, CRNOGORICA)
  - IMATI ALOHTONIH VRSTA

TRADICIJSKA POLJOPRIVREDA

- TRADICIJSKA POLJOPRIVREDA IMA ZNAČAJKE ORGANSKO-BIOLOŠKE (EKOLOŠKE) POLJOPRIVREDE
  - NE PRIMJENJUJU SE KEMIJSKA SREDSTVA (PRSKANJE)
  - NE PRIMJENJUJU SE MINERALNA GNOJIVA
  - OSIGURANO JE KRUŽENJE MATERIJE POLJOPRIVREDNO ZEMLJIŠTE – DOMAĆINSTVO (GNOJ – POLJOPRIVREDNI PROIZVOD)

REGIONALNA GASTRONOMIJA I ENOGASTRONOMIJA

O PREHRANI TURISTA

- HRANA ZA OSNOVNE FIZIOLOŠKE POTREBE
  - U OKVIRU PANSIJSKE PREHRANE
  - VLASTITA PRIPREMA
- HRANA I PIĆE ZA UŽIVANJE
  - POSEBNA MJESTA
  - POSEBNI OBROCI
  - POSEBNA JELA

HRANA I PIĆE ZA NEPCE I DUŠU

- HRANA ZA UŽITAK
  - POSEBAN RECEPT
  - POSEBNE NAMIRNICE
  - POSEBAN IZGLED, MIRIS I OKUS
  - POSEBAN UŽITAK I RASPOLOŽENJE
  - TRAŽI OSOBNI PRISTUP KONZUMENTA
- VINO (I DRUGA POSEBNA PIĆA) ZA UŽITAK
  - GEOGRAFSKO PORijekLO
  - SORTA
  - NJEGOVANJE
  - PAKIRANJE
  - IZGLED
  - MIRIS
  - OKUS
  - SERVRANJE
- SLJUBLJIVANJE JELA I PIĆA
  - OPTIMALNA KOMBINACIJA JELA I PIĆA
  - OPTIMALNA PREZENTACIJA I SERVRANJE

TRADICIJSKA JELA I PIĆA

- JOŠ SU UVIJEK U HRVATSKOJ NEDOVOLJNO ISTRAŽENA
- NASTALA SU POD RAZLIČITIM UVJETIMA
  - PREMA RASPOLOŽIVOJ (REGIONALNOJ) TRADICIJSKOJ POLJOPRIVREDNOJ PROIZVODNJI
  - ODRAŽ SU CJELOKUPNOG SOCIO-KULTURNOG OKRUŽENJA KRAJA, OSOBITO STRANIH UTJECAJA
- NEKA OD NJIH I NE MORAJU PREDSTAVLJATI UŽITAK ZA SVAKOG GOSTA

PRAVI IZBOR ZA GOSTA

- GOSTIMA S HEDONISTIČKIM PROHTJEVIMA, OD REGIONALNIH JELA I PIĆA VALJA PONUDITI ONO PRAVO, A TO OVISI O GASTRONOMSKOM HABITUSU GOSTA
  - RAZVIJENOST KULTURE JELA I PIĆA KOD GOSTIJU - ZNATIŽELJA KUŠANJA NEOBIČNOG
  - OSNOVNA ORIJENTACIJA PREHRANE KOD GOSTA
  - STAV O ZDRAVOJ PREHRANI
  - OSOBNI STAV O UŽITKU
- ZA ZADOVOLJINOG GOSTA VALJA TAKOĐER I U OVOM PODRUČJU ZATRAŽITI POMOĆ SA STRANE
  - POZNAVATELJA REGIONALNIH JELA I PIĆA
    - GASTRONOMA
    - ENOGASTRONOMA

KAKO ORGANIZIRATI 24 SATA BORAVKA GOSTIJU NA TURISTIČKOM SELJAČKOM GOSPODARSTVU

ŠTO SE UOBIČAJENO OSIGURAVA ZA TURISTE NA SELJAČKOM GOSPODARSTVU?

IZ SADRŽAJA PROGRAMSKIH, PROJEKTNIH I FINACIJSKIH DOKUMENATA, KOJI SE IZRAĐUJU ZA POTREBE OSNIVANJA TURISTIČKOG SELJAČKOG GOSPODARSTVA, MOGLA BI SE ZAKLJUČITI DA JE NA TAKVOM GOSPODARSTVU TURISTIMA DOVOLJNO OSIGURATI:

- PROSTORIJE I UVJETE ZA SPAVANJE
- PROSTORIJE ZA BLAGOVANJE /DRUŠTVENI DNEVNI BORAVAK
- UVJETE ZA BORAVAK NA OTVORENOM (DVORIŠTE, VRT, VOČNJAK)

DAN TRAJE 24 SATA

- TURISTI NA SPAVANJE TROŠE PROSJEČNO 9 SATI, NA JELO DO 3 SATA TE NA OSOBNU HIGIJENU DO 2 SATA, ŠTO UKUPNO IZNOSI 14 SATI DNEVNO. TAKO TURISTIMA NA SELJAČKOM GOSPODARSTVU DNEVNO PREOSTAJE PROSJEČNO 10 SATI ZA RAZLIČITE SLOBODNE AKTIVNOSTI ČIJI SADRŽAJ TREBA DNEVNO OSMIŠLJAVATI. U STVARNOSTI, RASPOLOŽIVO SLOBODNO VRIJEME TURISTA PONEKAD DOSIŽE I DO 14 SATI NA DAN.
- TURISTI NE MOGU BEZ POMOĆI DOMAĆINA ODOGOVARAJUĆE RIJEŠITI PROBLEM KVALITETNOG PROVOĐENJA SVOG SLOBODNOG VREMENA NA SELJAČKOM GOSPODARSTVU I U NJEGOVJ OKOLICI.

ZANIMLJIV RASPON DNEVNIH AKTIVNOSTI

ZA KREIRANJE DNEVNIH AKTIVNOSTI GOSTIJU OSOBITO SU VAŽNI

- PROFIL GOSTIJU S OSNOVNOM PODJELOM:
  - MLADI SAMOSTALNI GOSTI
  - GOSTI SREDNJE DOBI S MALOM DJECOM
  - TREĆA DOB (UGLAVNOM UMIROVLJENICI)
- TURISTIČKA ATRAKTIVNOST SELJAČKOG IMANJA
  - PROSTORIJE NAMIJENJENE GOSTIMA
  - SLOBODNI VANJSKI PROSTOR
  - VRSTA I OPSEG POLJOPRIVREDNE PROIZVODNJE
- TURISTIČKA ATRAKTIVNOST UŽE I ŠIRE OKOLICE
  - PREGLED TURISTIČKIH ATRAKCIJA
  - PREGLED UGOSTITELJSKIH OBJEKATA

OBJEKTI INFRASTRUKTURE POLJOPRIVREDNOG ZEMLJIŠTA

NEKA POLJOPRIVREDNA ZEMLJIŠTA TRADICIONALNO PRATE POSEBNI OBJEKTI, OSOBITO UZ UDALJENA ZEMLJIŠTA:

- KLJETI
- KAŽUNI
- KAČUNI
- POJATE
- LIJETNI STANOVİ
- DRUGI OBJEKTI

UVRŠTAVANJEM OVAKVIH OBJEKATA U SUSTAV OBILASKA ZEMLJIŠTA, POSJET UDALJENIM POLJOPRIVREDNIM I ŠUMSKIM ZEMLJIŠTIMA MOŽE BITI VRLO SADRŽAJAN I ATRAKTIVAN.

OBILAZAK TURISTIČKIH ATRAKCIJA U OKOLICI

ILUZIJA TURISTIČKE SAMODOVOLJNOSTI
SELJAČKOG GOSPODARSTVA

NE POSTOJI SELJAČKO GOSPODARSTVO KOJE BI MOGLO BITI TOLIKO ATRAKTIVNO DA 7 DANA ZADRŽI GOSTA UNUTAR SVOJIH GRANICA. GOSTIMA NA SELJAČKOM GOSPODARSTVU, ZA NJIHOVO PUNO ZADOVOLJSTVO I KVALITETAN TURISTIČKI DOŽIVLJAJ, VALJA OSIGURATI I FUNKCIONALNI OBILAZAK ŠIREG PROSTORA

- ZBOG POSJEĆIVANJA TURISTIČKIH ATRAKCIJA
  - RAZGLEDAVANJE (TO SEE)
  - AKTIVNO KORIŠTENJE – SPORTSKA REKREACIJA (TO DO)
- ZBOG POSJEĆIVANJA UGOSTITELJSKIH OBJEKATA

KRETANJE PO OKOLICI

NA OSNOVI PRIKUPLJENIH PODATAKA O TURISTIČKIM ATRAKCIJAMA I UGOSTITELJSKIM OBJEKTIMA U OKOLICI SELJAČKOG GOSPODARSTVA, GOSTI ĆE SE KRETATI PO TURISTIČKOJ DESTINACIJI

- PRETEŽITO PO ITINERERIMA KOJE SU KREIRALI SAMI UZ POMOĆ DOMAĆINA
- POVREMENO, U POSEBNIM SLUČAJEVIMA, U PRATNJI DOMAĆINA.

ZAJEDNIČKI PROGRAMI I ITINERERI VIŠE SELJAČKIH GOSPODARSTVA

- ZAJEDNIŠTVO JE JEDNO OD TRADICIJSKIH ZNAČAJKI I VREDNOTA SELA I ŽIVOTA NA SELU
- ZAJEDNIŠTVO NA SELU JE STOLJEĆIMA BILO ZALOG NJEGOVA OPSTANKA
- CIJELI FIZIČKI I DUHOVNI OKVIR SELA ODIŠE ZAJEDNIŠTVOM
- I DANAS JE PRISUTNA FINACIJSKA, ORGANIZACIJSKA, PROMOTIVNA PREDNOST TURISTIČKOG SELJAČKOG GOSPODARSTVA AKO NIJE USAMLJENO
- TURISTI U OVOJ VRSTI PONUDE OČEKUJU ZAJEDNIŠTVO MEĐU TURISTIČKIM SELJAČKIM GOSPODARSTVIMA KAO ŠTO OČEKUJU I DRUGA TRADICIJSKA OBILJEŽJA.
- STOGA POJAVU SAMOŽIVOSTI I JALA KOJA POMALO ZAHVAĆA SELJAČKA GOSPODARSTVA TREBA HITNO ODBACITI.

SURADNJA SELJAČKIH GOSPODARSTVA

SURADNJA MEĐU SELJAČKIM GOSPODARSTVIMA U KREIRANJU RASPOREDA PROVOĐENJA SLOBODNOG VREMENA SVOJIH GOSTIJU MANIFESTIRA SE OSOBITO KAO

- ORGANIZIRANJE POSEBNIH MANIFESTACIJA
- ORGANIZIRANJE ZAJEDNIČKIH IZLETA
- MEĐUSOBNO POSJEĆIVANJE

ORGANIZIRANJE IZLETA

- GOSTI NA SELJAČKOM GOSPODARSTVU OČEKUJU DA JEDNOM U 7 DANA PODUZMU PUT (IZLET) DO NEKE UDALJENIJE I ZNAČAJNIJE TURISTIČKE ATRAKCIJE, ZA KOJU VALJA ANGAŽIRATI VEĆE PRIJEVOZNO SREDSTVO
- ORGANIZIRATI RUČAK IZVAN KUĆE DOMAĆINA SAMO KOD VEĆEG BROJA TURISTA NA IZLETU, A TO JE MOGUĆE SURADNOM VIŠE GOSPODARSTAVA, CIJENE PRIJEVOZA I OBROKA MOGU BITI PRIHVATLJIVE.

Hvala na pažnji!